9e JAARGANG No. 8 VERSCHIJNT MAANDELIJKS 15 AUGUSTUS 1947

La Progresanto

REDACTIE-COMITÉ
G. P. DE BRUIN
G. J. DEGENKAMP
F. FAULHABER

STUDIEBLAD VAN DE BOND
VAN ARBEIDERS-ESPERANTISTEN
IN HET GEBIED VAN DE NEDERLANDSE TAAL
f 1.75 per jaar; f 1.25 voor leden van F.L.E.
Postgiro 231133

W. F. KRUIT
H. KUYT
JAC. LEM JR.
H. VAN LIER
J. VAN SCHEEPEN
H. VELTHOVE

REDACTIE EN ADM.: G. J. DEGENKAMP, ROELANTSTRAAT 4, AMSTERDAM-W.

SINGULARO - PLURALO

III.

Internacia estas la kutimo, ke redakcioj skribas en plurala formo: „Ni opinias, ke....", ankaŭ, se la redakcio konsistas el nur unu persono. Tiu ni-formo estas pravigebla, ĉar en gazeto aŭ revuo la redakcio parolas ne por si persone, sed kvazaŭ reprezentas la tutan legantaron. En libro, en kiu pli esprimiĝas personaj ideoj, la aŭtoro prefere uzu singularon. Nepre eraro estas, se ekzemple en antaŭparolo la aŭtoro ni-as, kaj fine substrikas singulare: „La aŭtoro".
En artikoloj, subskribitaj oni korekte uzu singularon!
En Esperanto oni agu same!
Iom komparebla kun la ĵus menciita ni-formo estas la tradicio de reĝoj kaj aliaj princoj paroli plurale, kvankam ĝuste en parola uzo tiu formo trafas nelogike: la individueco, do singulareco de reĝoj estas eksterduba! Ankaŭ la papo kaj episkopoj uzas en oficialaj paroloj kaj skriboj al ni-formon.
Tiun ĉi pluralon, kvankam nelogika, oni rajtas imiti ankaŭ en Esperanto.
Estraroj, direkcioj k.s. uzas tute logike la pluralan formon en skriboj, ĉar ili esprimas la opinion aŭ de la kolektiva ideo: estraro, direkcio, aŭ de la tuta organizo, institucio, entrepreno aŭ io simila. En la subskribo, farata de unu persono, tamen evidentu, ke la letero ne estas persona.
Fine ni tuŝu ankoraŭ alian aspekton de nia temo, aferon, ankoraŭ ne kontentige solvitan en Esperanto. Kiel ekzemplojn ni prenu la vortojn „tripiedo, dupunkto, kvinangulo". Tripiedo ne estas tri piedoj, sed objekto kun tri piedoj. Logike la vorto „tripiedaĵo" estus defendebla, sed praktike ĝi ne taŭgas. Alia vorto „centjaro", kiun kelkaj ankoraŭ uzas, estas korekte ŝanĝebla en „jarcento". Sed certe neniu kutimos paroli same pri „piedtrio, angulkvino", kiuj vortoj ankaŭ ne esprimas la celitajn ideojn: „angulkvino" ne estas la speciala geometria figuro, kiun ni komprenas per „kvinangulo".
Sed, baze sur nacilingve uzataj formoj oni uzis iafoje en Esperanto por similaj vortoj la sufikson „ul", analogie al la nederlanda „er": „trimastulo" por „driemaster". Se „ul" aŭ „aĵ" ŝajnas neuzeblaj en

„tripiedulo", ĝi same ne estas uzinda en „trimastulo"; kaj „tripiedo" same ne kontentigas kiel „trimasto".
Aliaflanke Esperanto bonege solvis la laŭnombran egalecon inter substantivo kaj adjektivo en frazoj kiaj „ruĝa kaj blua libroj, blankaj papero kaj koverto". Sed strange, ke Zamenhof ne agis konsekvence en tiu afero, se la adjektivo estas poseda pronomo. Sekve de tiu nekonsekvenceco Kalocsay eĉ nun ankoraŭ erare instruas, ke oni diru: „lia filo kaj filino" anstataŭ „liaj".
Ni tuŝis nur kelke da punktoj el la diversaj aspektoj de l' ideo singularo-pluralo, tamen sufiĉe, por ke la studema leganto povu pli detale konsideri tiun ĉi verdire ne tre facilan flankon le la lingvoj ĝenerale.
Kiuj, fine, estas la konkludoj, ĉerpeblaj el tiu ĉi sufiĉe ampleksa konsidero?

1e. ke ne estas eble ĉiam difini laŭ la logiko, kio estas singulara kaj kio ne;
2e. ke la ideojn singularo kaj pluralo en ĉiu aparta lingvo forte influas nacilingvaj konceptoj;
3e. ke ĝusta limo inter individuo kaj kolektivo ne ekzistas, kaj ke en lingva uzado la individua ideo nekonscie superregas la kolektivan;
4e. ke pro sia logika kaj konsekvenca karaktero Esperanto solvis diversajn neregulaĵojn, kiujn enhavas la naciaj lingvoj;
5e. ke en tiu ĉi afero oni agu, se eble, laŭ la logiko, sed konsiderante, ke eĉ la logiko ĉi koncerne ne ĉion povas solvi;
6e. ke kelkfoje la logiko devas cedi al gramatika reguleco;
7e. ke koncerne la diversajn punktojn, kiujn eĉ Esperanto ne povis solvi, oni kontentiĝu pri la tradicie kaj konvencie uzataj formoj.

LIBERO EN AFEROJ DUBAJ!

El la diskutoj en L. P. pri la verba modo post „kvazaŭ" rezultis du demandoj, nepre postulantaj respondon klaran, ne pro la gramatikaĵo mem, sed ĉar ili tuŝas aferon de ĝenerala intereso.
K-do Rijpstra ĝojis, ke pro la artikolo de Stellan Engholm la legantoj trovis okazon ekscii pri la afero ankaŭ alian opinion ol la de ni defendatan. Kaj li esprimis la demandon: kiel rilatas la Ekzamena Komitato al tiaj diskutindaj aferoj? La respondo povas esti mallonga: la Ekzamena Komitato povas bazi siajn juĝojn ekskluzive sur „Fundamento de Esperanto", kaj nepre ne okupas sin pri la privataj konceptoj de diversaj gramatikistoj, nek estas influata de ili. Ĝia starpunkto estas nepre neŭtrala kaj liberala koncerne ĉiujn iom dubajn punktojn. Por kandidatoj, ne informitaj pri diversaj konceptoj pri iu duba punkto, do ne ekzistas motivoj por timi, ke la komitato juĝos laŭ privataj konceptoj.

Eĉ pli grava estas la dua demando: d-ro Pawlik opinias, ke estas dezirinde, ke la Lingva Komitato esprimu sian juĝon pri la afero, por ke ĉiuj esperantistoj uzu la saman modon kaj ne estiĝu konfuzo.
Tio ne estas afero de la Lingva Komitato! La tasko de L. K. estas nur kontroli la evoluon de la lingvo, kaj averti kontraŭ eventualaj aplikoj kontraŭfundamentaj. Nu, la modo post „kvazaŭ" neniel povas tuŝi la fundamenton. Ni povas eĉ konstati, ke Zamenhof mem uzis jen indikativon, jen kondicionalon. Sed eĉ, se Zamenhof estus uzinta nur unu formon, tio ne povus esti motivo por L. K. dekreti, ke la esperantistaro lin nepre imitu en tio. Koncerne dubajn punktojn restu libero por ĉiuj! Konsilojn de kompetentuloj pri tiaj temoj ĉiu volonte akceptas, sed neniu rajtas trudi sian opinion al aliaj, kiuj ankaŭ povas havi pravan motivon por uzi alian formon. En sia „Plena Gramatiko" Kalocsay jam tro decide esprimis sian opinion. Ni ne ligu la lingvon al pli malpli arbitraj reguloj, sed prefere lasu tiajn aferojn al libera evoluo!

POR KOMENCANTOJ

H. Kuijt.

Vertalingen zende men voor de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Opgave 8. Vertaal in Esperanto:

SIA.

Jan en zijn vrouw wandelden in de tuin. Zij hielden veel van hun tuin met zijn mooie, oude boom. Daar vonden zij rust en ontspanning na hun dagelijks werk. Het was November; de boom verloor reeds zijn bladeren en de rozenstruik zijn bloemen. De merel (merlo) liet haar lied niet meer horen. Zij vertrok met haar familie naar warmere streken. Jan vertelde zijn vrouw van de vogels en hun gewoonten. Aandachtig luisterde zij naar zijn woorden. Toen hij zweeg, verzocht zij hem meer te vertellen over haar kleine vriendinnen.

Vertaling van opgave 6.

„Petro, oni[1]) sonorigas[2]), malfermu la pordon[3])!" Momenton[4]) poste sinjoro envenas[5]) la ĉambron. „Eksidu[6]), sinjoro", diras la[7]) patro, proponante[8]) al li seĝon. La sinjoro tamen restas staranta[9]) kaj diras: „Bonvolu[10]) paroli laŭte[11]), mi estas iom[14]) surda." La patro parolas pli laŭte, por ke la[7]) sonjoro povu[12]) kompreni lin. Post longa interparolo[13]) la sinjoro fine diras: „Mi iru[14]), jam estas malfrue!" „Estas necese[15]), ke vi baldaŭ revenu[16])", respondas la patro. „Kiam mi revenu[17])?" daŭrigas la sinjoro. „Mi petas al vi, revenu18), kiam vi havos[19]) tempon", respondas la patro.

1) Ook: *iu.* 2) Niet: *sonoriĝas;* „sonori" is een onovergankelijk werkwoord, b.v.: *la sonoriloj de la preĝejo sonoris.* Moet zo'n onoverg. werkwoord overgankelijk gebruikt worden, dan bezigt men het achtervoegsel „ig". 3) Niet voldoende is *malfermu* als vertaling van „doe open". Deze uitdrukking heeft de betekenis van „maak de deur open". 4. Niet: *ion poste;* vergelijk: *li havas ion* (het een of ander voorwerp) *en la mano;* maar: *ĉu vi havas iom da mono por mi?* Met „iom" wordt een zekere hoeveelheid bedoeld. Niet geheel juist is *iom poste,* hoewel het in deze betekenis veel voorkomt. Met „iom" noemt men een onbepaalde hoeveelheid. 5. Ook: *eniras.* 6) Ook: *sidiĝu,* hoewel deze vorm in onbruik raakt en meer en meer vervangen wordt door het juistere *eksidu.* 7) Niet zonder „la"; er is hier sprake van een bepaalde vader. 8) Ook: *prezentante, dum kiam li prezentas, proponas.* 9) Niet: *restas stari;* „resti" is een koppelwerkwoord, waarna geen onbepaalde wijs mogelijk is. 10) Ook: *estu tiom bonvola.* 11) Overbodig is „voĉe" in „laŭtvoĉe"; men gebruikt immers reeds het woord „paroli". 12) Niet: *povas;* na „por ke" volgt altijd een gebiedende wijs. 13) Niet: *parolado;* met een „gesprek" wordt het over en weer spreken bedoeld, wat men weergeeft door „inter". 14) Niet: *lasu min iri,* wat betekent: sta (laat) toe, dat ik ga. 15) Niet: *bezonate;* „bezoni" heeft de betekenis van „behoeven" in b.v. *mi bezonas monon.* 16) Niet: *revenos;* „estas necese" is een omschreven of verzacht bevel evenals „estas dezirinde, konsilinde". 17) Juister dan *kiam mi devas....;* dit gebruike men als er werkelijk sprake is van „moeten, verplicht zijn". 18 Ook: *reveni.* 19) Niet: *havu;* hier komt de gebiedende wijs niet te pas; de betekenis is: als u tijd zal hebben.

Por studi nian literaturon oni bezonas:

Leidraad bij de studie van de Esp.-literatuur, G. J. Degenkamp f 0.45
De Esperanto-literatuur in Vogelvlucht, G. P. de Bruin ..... - 0.60
Esperanto 60 jara, G. J. Degenkamp, kart. f 1.75, broŝ. - 1.30
Libroservo, Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

DE KOMENCANTO AL PROGRESANTO

Jac. Lem.

Opgave 8.

1. Haastig schoor ik mij en kleedde ik mij aan, want plotseling herinnerde ik mij, dat wij hadden afgesproken elkander om 10 uur te ontmoeten. 2. De man verweet zijn vrouw, dat zij door haar gedrag de oorzaak was van al het leed, dat hen getroffen had. 3. Hij verborg zich in een kast om het gesprek te kunnen afluisteren. 4. Het verwondert mij, dat hij gekomen is, ik begrijp niet, dat hij zich niet schaamt. 5. Wij herinnerden hem aan zijn belofte ons dadelijk te waarschuwen als er gevaar dreigt. 6. Bent u reeds geabonneerd op „La Progresanto"? Indien niet, stel (dan) niet uit, maar doe het dadelijk. 7. Als men niets te doen heeft, verveelt men zich, hoed u dus voor ledigheid (nenionfarado). 8. Smekend wendde hij zich tot zijn vervolgers en riep uit: „ontfermt u mijner!" 9. Bij haar poging (vert.: pogende) het kind te redden, verwondde zij zich ernstig. 10. Pas op, vergis u niet, want één fout kan de gehele zaak bederven. 11. Haast u, het is al laat, over een kwartier vertrekt de trein. 12. Gij moet mij niet zo haasten dat maakt mij zenuwachtig. 13. Haar kleren waren vuil en versleten, daarom geneerde zij zich om binnen te komen. 14. Met dit geschenk hebt gij mij waarlijk verheugd. 15. Herinner hem er aan, dat hij zijn schuld nog niet heeft betaald.

Vertaling van opgave 7.

1. Wie niet waagt, die niet wint. 2. Een goed begin is het halve werk. 3. Zo gewonnen, zo geronnen. 4. De ene dienst is de andere waard. 5. Geld, dat stom is, maakt recht wat krom is. 6. Wie het kleine niet eert, is het grote niet weerd. 7. Na lijden komt verblijden. 8. Wie wind zaait, zal storm oogsten. 9. Vogeltjes, die vroeg zingen, pakt de kat. 10. Zo heer, zo knecht. 11. Zet de tering naar de nering. 12. In het land der blinden is éénoog koning. 13. Waar men mee verkeert, wordt men mee geëerd. (Waar men mee omgaat, wordt men mee besmet). 14. Paarlen voor de zwijnen werpen. 15. Krukkende wagens duren het langst. 16. Gedane zaken nemen geen keer. 17. Wie een hond wil slaan, kan licht een stok vinden. 18. Als twee honden vechtén om een been, loop de derde er mee heen. 19. De mens wikt, God beschikt. 20. Waar het hart vol van is, loopt de mond van over. 21. Veel geschreeuw, maar weinig wol. 22. Eén rotte appel in de mand maakt alle gave fruit tot schand. 23 Holle vaten klinken het meest. 24. Blaffende honden bijten niet. 25. De gelegenheid maakt de dief.

ESPERANTO EN LA PRAKTIKO

Sur paĝo 54a de la julia numero enŝoviĝis teĥnika eraro. Oni bonvolu legi (linio 33a): „In fig II gaat de zuiger omhoog, terwijl de inlaatklep is gesloten. De zuiger perst het gas samen en als de kruk in fig. III even *voor* het dode punt is...." Do en la traduko: „kiam la kranko estas tuj *antaŭ* la inversiga punkto...."
Kaj post la sama alineo oni legu: „In fig. III heeft dus juist de verbranding plaats gehad = En fig. III la bruliĝo do ĵus okazis". H.V.

PRI „NUN KUN -IS"

La difino de la komentariisto pri la signifo de „nun" estas ĝusta, sed li bedaŭrinde ne sekvas la propran konsilon. (? Red.) En la aludita frazo la parolanto (t.e. la aŭtoro) priskribas aferon pasintan. Laŭ lia vidpunkto do la „nun" estas malĝusta. Li povus tute bone ellasi la vorton en tiu kunteksto. Ke li nun tiel opinias, montras nur, ke li kapablas lerni. Mi ankoraŭ ne vidis ekzemplon de „nun -is", kiun mi ne povis plibonigi, laŭ klareco kaj logiko, per alia formo. Mason Stuttard.

La respondo de s-ro M.S. sufiĉe pruvas, ke la afero estas embarasa. Tamen, prave li diris, ke en estinta tempo oni povas ankaŭ ellasi „nun", ĉar en estinta tempo la vorto „nun" neniam estas akcente uzita, sed esence signifas „en tiu sama tempo".
S-ro M.S. konfesas, ke lia opinio ŝanĝiĝis: li lernis. Sed, ĉu pro tiu fakto nun ankaŭ aliaj, kiuj ne venis al la sama konkludo, tuj devas sekvi lian ŝanĝitan opinion? Ni neniam forgesu, ke en Esperanto ni ne agnoskas aŭtoritaton; eĉ Zamenhof ne volis aŭtoritate dikti. Red.

ĈU NI KOREKTU LA HISTORION?

En „Nia Gazeto", 4a jaro, n-o 12a, decembro 1937a, ni legis la jenan artikolon, kiu ne vaste diskoniĝis en nia movado. Ĉar ĝi ŝajnas al ni sufiĉe interesa por niaj studantoj, ni ĝin transprenis. F. Faulhaber.

KIU ESTAS LA AŬTORO DE IDO?

Trankviliĝu, karaj samideanoj, mi ne intencas pritrakti enuigan temon gramatikan; mi skribos simplan paĝon pri la deveno de Ido, pri la vera patro de tiu kromleĝa filo.
La historion de la fama Delegacio, el kiu eliris Ido, mi jam skizis en 53-paĝa broŝuro: „Histoire d'une Delegacion" (Paris, 1914). Ne estas senutile rememorigi ĝin rapide.
Post la ekspozicio de 1900a s-ro Couturat organizis Delegacion por alpreno de lingvo internacia. En 1907a komitato zorge elektita de s-ro Couturat, kunvenis en Parizo, 15—24 oktobro, ekzamenonta la projektojn al ĝi prezentitajn.
Pri la sukceso de Esperanto neniu dubo ekzistis. S-ro Couturat skribis al d-ro Zamenhof por lin trankviligi: „Rilate al la hipotezo, ke nia komitato akceptus alian lingvon ol Esperanton, permesu, ke mi ne atentu ĝin, aŭ ni estus tre mallerte elektintaj la membrojn (kiuj efektive estis aŭ esperantistoj aŭ favoraj al Esperanto) aŭ ili estus perfektaj komediantoj". En tiu jaro 1907a la sama Couturat respondis akre kaj en Esperanto, al la rektoro de la Akademio de Berlin, refutis liajn kritikojn, kaj asertis, ke neniu alia vivanta lingvo estas kapabla traduki kun tion da fideleco, da fleksebleco; ke Esperanto estas lingvo mirinde regula kaj fekunda....
La defendanto de Esperanto, elektita de d-ro Zamenhof, estis s-ro de Beaufront. Konservema rigorege, vera ĝendarmo de la ortodokseco, de la netuŝebleco de la Fundamento; senindulga, senkompata por ĉiuj ajn novitaĵoj kaj reformoj, li ripetis: „Neniam ni bezonos forlasi Esperanton; oni ne donos al ni pli bonan lingvon."
Dum la kunsido de la komitato iu projekto estis prezentita sub la nomo „Ido". Neniu konis la aŭtoron, eĉ ne s-ro Couturat, kvankam la tuta derivado estis nur laŭlitera eltiraĵo el lia verko.
La rezulton oni konas. Esperanto estis alprenita principe, kun rezervo pri modifoj laŭ la projekto Ido. S-ro Couturat postulis, ke la Lingva Komitato, kies membroj loĝas disaj en ĉiuj partoj de la mondo, respondu tuj; post unu monato la komitato reprenis sian liberecon.
Kia estis tiam la sintenado de s-ro de Beaufront? En la numero de oktobro de sia ĵurnalo li forpuŝas kun malŝato la famon, ke li estus la aŭtoro de Ido.
En novembro li petegas la esperantistojn, ke ili energie daŭrigu sian propagandon.
En decembro li ripetas, ke oni devas labori sen perdo de tempo.
En januaro li denove protestas kun indigno kontraŭ la kalumnio: „Mi plene konsentas, kaj ĝoje, kun nia kara Majstro; ni iru trankvile nian vojon; ne perdu tempon en disputoj vanaj."
Fine, en junio 1908a, resonegis kiel tondro en ĉielo sennuba tiu deklaro, kiu igis konfuzaj, hontemaj aŭ koleraj la obstinajn admirantojn de s-ro markizo de Beaufront: „Ido, ĝi estas mi. Kiel vi vidas, mi forĵetas anonimecon." Efektive, oni vidis bone, kiam la masko falis, la vizaĝon de perfidulo.
S-ro de Beaufront estis mensoganta. La vera aŭtoro de Ido estas s-ro Couturat. Tion definitive pruvas s-ro Ric Berger en „Cosmoglotta" (aŭgusto 1937a), oficiala organo de Occidental, lingvo de s-ro de Wahl.
„Hodiaŭ ankoraŭ", skribas s-ro Berger, „neniu dubas, ke la aŭtoro de la projekto Ido estas s-ro de Beaufront; mi povas malkovri la veron kaj pruvi laŭ dokumentoj aŭtentikaj kaj nekonataj, ke la vera aŭtoro de Ido ne estas s-ro de Beaufront, sed s-ro Couturat."
S-ro Berger permesu al mi rimarkigi, ke almenaŭ unu homo dubis, aŭ pli ĝuste ne dubis, kaj divenis la veron; ĝi estas la aŭtoro de „Histoire d'une Delegation". Ĉu la „mi" estas, kiel diras Pascal, malaminda, mi ne scias; sed tie ĉi la afero ne estas pri memestimo sed nur historia vero, pri fakto, pri dato. Do mi skribis en 1014a: La demando estas, kial la patreco de Ido estas atribuita al s-ro de Beaufront. Ido ŝuldas ĉion al s-ro Couturat, tiom pro la kritikaj studoj, kiujn s-ro Couturat dediĉis al la diversaj sistemoj, pro teorio de la derivado, kiom pro la la laboro de poluro de sia sistemo. Kial s-ro Couturat rezignas siajn rajtojn de aŭtoreco?.... (Daŭrigota).

POR PROGRESANTOJ

J. van Scheepen.

Vertalingen zende men voor de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres: Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Opgave 12. Vertaal in Esperanto:

DREIGT ER OVERBEVOLKING?

De toeneming van de Nederlandse bevolking staat niet alleen: andere landen vertonen hetzelfde beeld. Welke kansen zijn er, dat dit tot armoede leidt?

Zoals men weet was dit de grote vrees van Th. R. Malthus (± 1830). Tot nu toe is de welstand ondanks de massale toeneming van het aantal bewoners der westerse wereld over de gehele linie gestegen en niet gedaald. Wat deze stijging mogelijk maakte, was de fabelachtige ontwikkeling van de productie- en verkeerstechniek. De ontginning van de natuurlijke hulpbronnen der aarde leverde hierdoor veel en veel meer op dan vroeger. Raken deze hulpbronnen niet uitgeput? Niet binnen afzienbare tijd. Een groot deel er van is onvergankelijk (de landbouwgrond, de rivieren), een ander deel is nog voor duizenden jaren toereikend, terwijl daarnaast enorme hulpbronnen geheel onontgonnen zijn. Bovendien heeft ook groei der bevolking haar grenzen. Reden voor ongerustheid is er dus niet.

Vertaling van opgave 9.

Ĉiu esploru iam ajn siajn pensojn[1]). Li trovos[2]), ke ili ĉiam okupas sin pri[3]) la estinta aŭ la estonta tempo[4]). Ni[5]) pensas preskaŭ neniam pri la estanta (tempo). Kaj se ni iam[6]) pensas pri ĝi, tiam estas nur por ĉerpi[7]) el ĝi lumon (komprenon) koncerne nian estontan tempon.

La hodiaŭo[8]) neniam estas nia celo. La estinta kaj la nuna[9]) tempoj[10]) estas niaj periloj[11]). Nur la estonta tempo estas nia celo. Pro tio ni efektive[12]) ne vivas, sed esperas vivi kaj ni neniam sentas[13]) nin feliĉaj, sed pretigas nin esti feliĉaj; tamen la sekvo estas neevitinda, ke ni neniam estas tiaj[14])[15]). Pascal.

Vertaling van opgave 10.

DE NIEUWSTE WERELDTAAL

verscheen in de hoofdstad van de[16]) Tsjechoslowaakse republiek. Een zekere F. Musil heeft haar[17]) uitgebroed en hij gaf haar de naam „Komun". Daarmee in overeenstemming kan hij met een gerust[18]) geweten beweren, dat er op[19]) de wereld reeds millioenen „komun"isten bestaan. Maar het is waarschijnlijk, dat dat slimmigheidje de heer Mus(kapt)il (Muizenval)[20]) van weinig nut zal zijn[21]).

Volgens de bewering van een journalist, is dat tot nu toe de zesde poging tot het scheppen van een gemakkelijke internationale taal[22]). De naïveling! Hij zou een beroerte krijgen, als hij zelfs maar een half complete lijst zou zien van „wereldtalen", reeds uitgebroed en.... doodgeboren. Urtiko („Heroldo de Esp.").

1. Dat „maar eens" heeft een ruime betekenis. Men kan er mee bedoelen: op een zeker ogenblik, dus: *iam (ajn)*. 2. Ook: *spertos, konvinkiĝos*. 3. Niet: *kun*. 4. Niet: *estonto (estinto)*. De deelwoorden op „o" duiden een persoon aan. Men bezigt ook wel: *estonteco*. 5. Merk ook op, dat in de tekst achtereenvolgens wordt gesproken over: *ĉiu, li* kaj *ni*. Gewoonlijk neemt men het zo nauw niet. 6. „Er al" kan niet woordelijk vertaald worden. 7. Ook: *preni*. 8. „Hodiaŭ" is een bijwoord, dat men echter door toevoeging van de uitgang „o" rechtstreeks zelfstandig kan maken. 9. Door het gebruik der woorden „estanta, hodiaŭ" en „nun" brengt men wat variatie in de telkens terugkerende uitdrukkingen. 10. Denk om de meervoudsuitgang! 11. Ook: *helpiloj*. 12. Ook: *reale, fakte*. 13. Ook: *trovas, opinias*. 14. Niet: *tiel*. „Tiaj" is het naamw. deel van het gezegde, met een koppelwerkwoord verbonden aan het onderwerp. 15. Dit „het" slaat op het gelukkig zijn. Dus niet vertalen met *tio*. 16. In het Nederlands moet het lidwoord er wel staan. 17. In onze taal is het woord

RESPONDO PRI „ESCEPTE DE" KAJ „KUN ESCEPTO DE"

Se ĉiuj miaj kunuloj kantas, kaj mi ne kantas, sekvas ke:
a. mi estas escepto de ĉiuj;
b. mia agado estas escepta de ĉies;
c. mi agas escepte de ĉiuj, kaj el tio sekvas ke;
d. mi ne kantas, escepte de ĉiuj.
Tio estas neneigebla, ĉar la rezonado komenciĝas ĉe valida premiso, kaj per dedukto atingas logikan konkludon. Se la aŭtoro de la artikolo en via gazeto (Julio, p. 56) preferas: *ĉiuj kantas escepte de mi*, tio signifas, ke — laŭ inversa rezonado — ĉies agado estas escepta de mia, kaj ĉiuj estas escepto de mi. La kompreno estas ebla, sed ne per logiko, kaj la konkludo estas iom stranga.
Inter la multspeca uzado ni devas posedi konstantan normon de analizo, ĉar ne ĉiuj formoj estas tiel klare percepteblaj. Tiu normo estas la logiko, sed ne *nura komprenado*, kiun defendas la aŭtoro. Mi „komprenas" multon, kion oni skribis, sed neniu volus defendi ĝin. Esperi pri kompreno sekve de ia kutimo — ĉu de Esperanto ĉu de nacilingva uzado — neniel povas superi la absolutan komprenon, kiun donas klara uzado bazita sur logiko. En lingvo internacia tio estas la sole fidinda gvidilo. Plaĉis al la „kritikisto" iom sarkasmi. Tio estas facile farebla, sed ne donas konstruan gvidon al la studanto. Cetere, apogas min ne nur la logiko, sed la Kreinto de la lingvo, kiu *ne uzadis* „escepte de", sed „kun escepto de" kaj „esceptinte" (vidu „Lingv. Resp." N-ro 32)

Mason Stuttard.

La rezono de s-ro M.S. ŝajnas al ni tro dialektika. Li ne atentas, ke malgraŭ la grava rolo, kiun la logiko ludas en Esperanto, regas krom ĝi ankaŭ lingvosento, tradicio kaj influoj de naciaj lingvoj. La lastajn ni eble prefere neglektus; ni tamen devas ilin agnoski, ĉar ili ekzistas. Lingvo ne estas matematiko, ankaŭ Esperanto ne. Kaj se oni kredas esti trovinta bonan solvon por unu komplikaĵo, jam baldaŭ montriĝas, ke ĝi ne validas por alia.
La t.n. prepoziciaj komplementoj ne estas ĉiuj kreitaj de Zamenhof mem. Ili naskiĝis iom post iom en la literaturo el la impulso esprimi iun ideon per bonstila kaj komprenebla formo. Pro la granda diverseco de tiuj ideoj la kreantoj ne agis laŭ unu sama modelo. Ni menciu nur kelke da ekzemploj:

konforme al = *mem agante aŭ estante konforme*, do *konformante al;*
okaze de = *agante en okazo de*, do *kiam okazas io alia;*
pere de = *per la perado (helpo, rimedo) de iu alia;*
helpe de = *kun la helpo de iu alia;*
nome de = *en la nomo de iu alia;*
rezulte de = *kiel rezulto de io*, sed ne: *kun ies rezulto;*
sekve de = *kiel sekvo de io*, sed ne: *kun ies sekvo;*
kontraste de = *kiel kontrasto de io;*
escepte de = *esceptante iun, agante kun escepto*, sed ne: *kiel escepto de.*

La esprimo „escepte de" kreskis en la praktiko simple el „kun escepto de". Male, „rezulte de" kreskis el „kiel rezulto de". Kaj estas malprave validigi regulon de unu esprimo ankaŭ por alia.
La eraro de s-ro M.S. estas, ke li deziras krei analogiecon inter formoj, kiuj estas diversmaniere kreitaj kaj pro tio ne permesas tian analogian konsideron. Ĉar „sekve de" signifas „kiel sekvo de", tio ne estas motivo por diri, ke „escepte de" devas signifi „kiel escepto de". Agante tiel, oni povus samprave doni al „helpe de" la signifon „kiel helpo de". Per tio oni renversus la tutan sistemon de tiuj prepoziciaj komplementoj, trudante al la praktikaj formoj signifojn, kiujn ili ĝis nun ne havis. Apelacio al la simpla, sed nekonsekvenca uzado de Zamenhof, neniel helpas en tio. Zamenhof ofte uzis „kaŭze de" kun la signifo „kaŭzita de", sed ne „kiel kaŭzo de". Oni ne forgesu, ke la lingvo kreskas. Se ni uzus senescepte la zamenhofajn formojn,

---

„taal" vrouwelijk. 18. Wij spreken gewoonlijk niet van een „goed" geweten. 19. Alweer geen letterlijke vertaling. 20. De woordspeling heeft in het Nederlands, in tegenstelling met de voorgaande „komun"ist, geen effect. Het verdient daarom aanbeveling de vertaling te laten volgen. 21. Ook: *weinig zal baten*. 22. Dit woord kunnen we niet vertalen zonder een te grote omschrijving.

neglektante la nove kreskintajn, ni montrus, ke ni ne komprenas la sencon de la lingvo ĝenerale: adaptiĝi al novaj bezonoj.
Kaj fine, se oni — ĉi kaze M.S. — kredas esti trovinta ĝustan solvon por iu problemo, oni konsideru, ke aliaj samrajte povas veni al alia solvo. Se du homoj, erare vagintaj en arbaro, fine trovas du diversajn elirvojojn, neniu el ambaŭ rajtas aserti, ke la alia eliris laŭ erara vojo, ĉar ambaŭ solvis la malfacilon, kvankam diversmaniere.
S-ro M.S. bonvolu preni nian antaŭan kritikon ne kiel sarkasme intencitan. Li nur komprenu, ke troa logikumado kaj harfendado ne kondukas al korekta uzado de la lingvo, sed fine faros la lingvon jam ne uzebla pro rigoreco. Ĉiurilata logiko en la lingvo ne povas ekzisti. Kaj kion unu per logiko povas argumenti, iufoje alia same logike povas kontesti. Red.

LA SUFIKSO „EM"

K-do J.S.V. en H. petas nian opinion pri la aplikado de „em" en la jenaj frazoj: 1. ...., *li prenis sian kandelon kaj iris dormeme al la lito* („Batalo de l' vivo", 66—32). 2. ...., *kaj poste ripozis mediteme sur la rando de la lageto* („Pro Iŝtar", 21—11). 3. .... *respondis Omar heziteme* (P.I., 24—25). 4. ...., *kiel eviteme li respondis al miaj pli personaj demandoj* (P.I.,37—26). 5. *Hirtaj kapoj, dormeme grimacaj vizaĝoj aperis el sub la kovriloj* („Viktimoj", 8—15 de mals.) 6. *La kamparano dormeme elpoŝigis eluzitan kartonon* (V., 67—12 de mals.). 7. *La gvidanto surprizite de tiu ĉi vortotorento tom pli cedeme demandis* (V., 124—8).
Pri la sufikso „em" regas du diferencaj opinioj: 1e. „em" indikas daŭran inklinon, denaskiĝan aŭ per kutimo akiritan: *li estas laborema homo; onidire virinoj estas scivolemaj; Napoleon estis regema viro;* 2e. „em" indikas inklinon sen pli: *pro la malfrua horo mi estis dormema; li estis scivolema, ĉu li sukcesos en la ekzameno.*
La ekzemploj de Zamenhof pli pravigas la duan ol la unuan opinion. Akceptante por ni mem unu el la du opinioj, ni do ne rajtas pro tio kondamni la alian. Tamen, niaopinie la unua percepto, ke „em" indikas nur daŭran inklinon, estas preferinda pro du motivoj: 1e. ni povas esprimi du sencojn: *ne estante scivolema, li tamen estis scivola pri tiu afero;* 2e. por esprimi momentan inklinon ni ne bezonas nenecese plilongigi la vorton, sed nur kelkokaze aldoni alian finaĵon: *hezita, cede, evite* anst. *heziteme, cedeme, eviteme.*
La niaopinie troa uzado de „em" rezultas el du faktoroj:
Unue, se la nacia lingvo postulas sufikson por iu vorto, ni inklinas uzi sufikson ankaŭ por la Esperanta traduko, kvankam ofte superflue. El tio rezultas la nenecese pezaj vortoj *kamaradeca* (-schappelijk), *pripenseme* (bedachtzaam), *kvarpiedulo* (-er) kaj la tro multaj *ec*-vortoj.
Due, kelkokaze simpla finiĝo „a" aŭ „e" ne sufiĉas („dorme" ne estas „slaperig", sed „in de slaap, slapend"). Por esprimi nedaŭran inklinon oni devas aldoni ian finaĵon *(dorminklina)*, kio faras la vorton pli longa ol per „em".
Ne rajtante nomi la uzadon de „em" por nedaŭra inklino erara, ni tamen konsilas uzi ĝin precipe por inklino daŭra, kaj esprimi la nedaŭran inklinon simple per „a", resp. „e", aŭ per aldono de „-inklina" aŭ alimaniere. La kazoj, en kiuj „a" aŭ „e" ne sufiĉas, estas neoftaj.
En la supre menciitaj frazoj ni uzus respektive: 1. *dormosente*, 2. *medite*, 3. *hezite*, 4. *evite*, 5. *dorme*, 6. *duondorme*, 7. *cede*.
Fine oni rimarku, ke en adverboj la uzado de „em" ne estas tre logika, ĉar adverboj ne indikas inklinon (econ), sed precipe manieron.

TRA NIA LITERATURO

VIVO KAJ ARTO DE GOYA.

de Agostinho da Silva; tradukis el la portugala Vergilio Mendes.

Ĉi tiu verketo estas la dua el la serio „Enkonduko en la kulturon" kaj ĝin kontrolis la Literatura Komitato de F.L.E.
La verketo pritraktas la vivon kaj la arton de pentristo Francisko de Goya y Lucientes. Ĝi donas al ni bildon pri la fino kaj komenco de la 18a kaj 19a jarcentoj en milithava Hispanio. Deko da fotoj pri la verkoj de la fama pentristo beligas la verketon.
Leginda biografio, kies stilo kaj lingvaĵoj estas bonaj kaj preskaŭ seneraraj.

J. van Scheepen.